

ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА Й ПОРЯДОК В УМОВАХ КАРАНТИНУ**PUBLIC SECURITY AND PROCEDURE UNDER QUARANTINE**

Швець О.М., к.ю.н.,

старший викладач кафедри правових природоохоронних дисциплін

Національний університет водного господарства та природокористування

Стаття присвячена визначенню місця порушення вимог карантину в системі правопорушень, що пов'язані з публічною безпекою й охороною порядку.

Підкреслено, що особливо гостро потреба охорони публічного порядку виникає в особливих умовах, зокрема в умовах карантину, запровадження якого зумовлене поширенням небезпечної інфекції під назвою COVID-19.

На основі аналізу вивченості проблеми забезпечення публічної безпеки та порядку було зроблено висновок, що зазначена проблема є малодослідженою та недостатньо науково обґрунтованою, що підкреслило актуальність проведених досліджень. Наукові дослідження проблеми забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах карантину свідчать про наявність проблем у цій сфері.

Установлено, що охорона здоров'я громадян є пріоритетним напрямом діяльності суспільства й держави, одним із головних чинників виживання й розвитку народу України. Відтак запровадження карантину є вимушеним заходом уряду, спрямованим на збереження здоров'я громадян країни. Визначено фактори, що обумовлюють стан здоров'я людини.

Розглянуто вимоги карантину, що введений з метою запобігання поширенню небезпечної інфекції COVID-19. Доведено, що обмеження прав громадян в умовах карантину є необхідним для забезпечення стану захищеності життєво важливих як для окремих громадян, так і для всього суспільства інтересів від впливу небезпечної загрози, отже карантинні заходи не можна вважати такими, що порушують конституційні права громадян.

Визначено фактори соціального незадоволення, які можуть стати передумовами порушення публічної безпеки в умовах карантину.

Установлено основні ознаки стану «публічна безпека та порядок». Доведено, що порушення правил карантину, які встановлені нормативно-правовими актами, можна вважати порушеннями публічної безпеки та порядку.

Визначено основні причини порушення публічної безпеки та порядку в умовах карантину й розроблено рекомендації щодо посилення дії правових вимог, які врегульовують дотримання громадянами умов карантину.

Ключові слова: публічна безпека, публічний порядок, карантин, здоров'я громадян, порушення.

The article is devoted to determining the place of violation of quarantine requirements in the system of offenses related to public safety and law enforcement. It is emphasized that the need for protection of public order arises especially in special conditions, in particular the conditions of quarantine, the introduction of which is due to the spread of a dangerous infection called COVID-19.

Based on the analysis of the study of the problem of public safety and order, it was concluded that this problem is poorly studied and insufficiently scientifically substantiated, which emphasized the relevance of the research. Scientific research on the problem of ensuring public safety and order in quarantine conditions indicates the presence of problems with its provision.

It is established that public health is a priority of society and the state, one of the main factors of survival and development of the people of Ukraine. Therefore, the introduction of quarantine is a forced measure of the Government of the country, aimed at maintaining the health of citizens in society. The factors that determine the state of human health have been identified.

The requirements of quarantine imposed to prevent dangerous infection with COVID-19 are considered. It has been proved that restricting the rights of citizens in quarantine is a necessary measure to ensure the protection of vital interests for both individuals and society as a whole from the impact of a dangerous threat, and they can not be considered violating the constitutional rights of citizens.

Factors of social dissatisfaction which can become preconditions of infringement of public safety in the conditions of quarantine are defined. The main features of the state of "public safety and order" have been established. It is proved that violations of quarantine rules, which are established by regulations, can be considered violations of public safety and order.

The main reasons for the violation of public safety and order in the conditions of quarantine are determined and recommendations for strengthening the legal requirements governing the observance of quarantine conditions by citizens are developed.

Key words: public safety, public order, quarantine, public health, violations.

Якість життя громадянина в суспільстві значною мірою обумовлена відчуттям захищеності, яке передбачає безпечність життя та здоров'я, гарантію права власності, можливість реалізації своїх громадянських прав й особистих інтересів. Як відомо, суспільне життя впорядковується сукупністю нормативно-правових актів, які врегульовують усі його сфери. Проте в окремих випадках трапляється так, що встановлені законами норми певними особами (групами осіб) порушуються, що часто призводить до порушення прав і свобод інших осіб або й ставить під загрозу публічну безпеку частини суспільства. Відповідно основою забезпечення публічного порядку є врегулювання поведінки громадян в соціумі та роботи правоохоронних органів щодо запобігання й припинення порушень установлених нормами права правил. Своєю чергою ефективність забезпечення публічного порядку, на нашу думку, напряму залежить від наявності чітких і дієвих нормативно-правових актів.

Найбільш гостро потреба охорони публічного порядку виникає в особливих умовах, коли звичне життя суспільства порушується внаслідок виникнення складних природних чи техногенних обставин. До таких обставин,

зокрема, можна віднести поширення небезпечної інфекції під назвою COVID-19. Таке поширення інфекційної хвороби, яка значною мірою впливає на життя громадян, у тому числі й на їхню публічну безпеку, є для нашого суспільства відносно новим явищем. Отже, можна припустити, що воно є мало дослідженим і слабо врегульованим законодавчими актами й потребує додаткового обґрунтування правил публічної поведінки.

Той факт, що наукові дослідження явища публічної безпеки й порядку в умовах карантину мали й мають місце в наукових колах, не викликає сумніву. Проте, враховуючи відносно невелику тривалість карантину, опублікованих результатів таких досліджень є небагато. Зокрема, варто відзначити, що науково-педагогічним колективом Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ у складі А. Фоменка, К. Бахчева, О. Бочкового, В. Покайчука та В. Поливанюка було досліджено роботу правоохоронців щодо забезпечення публічної безпеки та порядку, виявлено її недоліки, які в основному були пов'язані з недотриманням процедури оформлення протоколів про адміністративні правопорушення, і розроблено детальні пам'ятки курсанту й поліцейському «із забезпечення

публічної безпеки й охорони правопорядку під час карантину» [1], що значно полегшило роботу правоохоронців в умовах карантину.

Науковці Харківського національного університету внутрішніх справ (О. Сердюк, В. Марков, О. Рвачов та інші) провели дослідження «Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів», результатом якого стало виявлення тих проблем у сфері захисту правопорядку, які турбують населення найбільше, а також визначення небезпек, які можуть загрожувати громадянам в умовах карантину. Особливу увагу згадані науковці приділили ряду проблем, пов'язаних з інтернет-простором, недоторканністю приватного життя в кіберпросторі, а також розповсюдженню неправдивої інформації та шахрайству [2].

Правові, інформаційні та психологічні аспекти карантинних заходів обговорили також науковці Сумського державного університету (М. Назаров, Н. Теслик та інші) за участі Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги (БВПД) у Сумській області (директор В. Волобуєва). У ході дискусії науковцями було наголошено, що обмеження конституційних прав громадян в умовах карантину є вимушеним кроком, який спрямований на охорону здорового життя громадян. Також було приділено увагу питанням державної інформаційної політики, комунікації влади та громадськості й психологічній адаптації в умовах карантину [3].

Варто також зазначити, що в наукових і правових колах відбувається дискусія стосовно того, що встановлені підзаконними нормативними актами правила життя в карантині порушують конституційні права та свободи громадян [4, 5, 6, 7, 8 та інші].

У результаті аналізу розглянутих вище та інших публікацій можна зробити висновок: проблема забезпечення публічної безпеки й порядку має місце в сучасних реаліях суспільного життя, є мало дослідженою та недостатньо науково обґрунтованою. У зв'язку з цим актуальність дослідження зазначеної проблеми є беззаперечною. Таким чином, ми ставимо перед собою завдання дослідити передумови порушення публічної безпеки й порядку, визначити місце порушення вимог карантину в системі правопорушень, що пов'язані з публічною безпекою та охороною порядку, і встановити основні причини їх виникнення з метою розроблення пропозицій щодо вдосконалення системи забезпечення публічної безпеки та порядку.

Виходячи з аналізу конституційних прав громадян та їхніх державних гарантій, можна стверджувати, що кожен громадянин має право на безпечні для життя та здоров'я умови проживання, які повинні забезпечуватися на державному рівні. Зокрема, відповідно до ст. 49 Конституції України кожен громадянин має право на охорону здоров'я [9]. Держава своєю чергою в ст. 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ визнає охорону здоров'я громадян пріоритетним напрямом діяльності суспільства й держави, одним із головних чинників виживання й розвитку народу України [10]. У ст. 3 цього Закону надається поняття «здоров'я», яке законодавець визначає як «стан повного фізичного, психічного й соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад» [10]. Стан здоров'я людини обумовлюється значною кількістю факторів, до яких можна віднести:

- спадковість;
- соціальну свідомість;
- здоровий спосіб життя;
- соціальний рівень життя;
- безпечність навколишнього середовища, в якому проживає особа;
- рівень охорони здоров'я в державі та доступність медичних послуг тощо.

Значною мірою, на нашу думку, збереження здоров'я громадян у суспільстві обумовлюється дотриманням гарантованих державою заходів щодо захисту здоров'я громадян і забезпеченням їхнього соціального благополуччя, а відтак і підтриманням публічної безпеки та порядку.

Велику загрозу здоров'ю громадян і розвитку суспільства несе поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, яка ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2004 р. № 1645-III віднесена до особливо небезпечних інфекційних хвороб, «що характеризуються важкими та (або) стійкими розладами здоров'я в значній кількості хворих, високим рівнем смертності, швидким поширенням цих хвороб серед населення» [11]. Як відомо, випадки появи на території України коронавірусу SARS-CoV-2 офіційно зареєстровані в березні 2020 р. Враховуючи світовий досвід поширення зазначеної інфекції та досвід боротьби з нею, уряд України 11 березня 2020 р. прийняв Постанову № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», яка, перш за все, стала нормативною засадою введення на всій території України карантину й визначила обов'язки органів державної влади й місцевого самоврядування щодо забезпечення карантинних вимог. Зокрема на Міністерство внутрішніх справ і Національну поліцію зазначеною Постановою було покладено обов'язок вжити заходів, спрямованих на її виконання [12]. Перша редакція згаданої Постанови уряду передбачала введення карантину до 3 квітня 2020 р., проте у зв'язку зі значним поширенням COVID-19 карантин було продовжено й посилено.

З введенням карантину права та свободи громадян в Україні вимушено були значно обмежені. Відтак під заборону опинилося відвідування закладів освіти її здобувачами, проведення всіх масових (культурних, розважальних, спортивних, соціальних, релігійних, рекламних та інших) заходів, у яких бере участь понад 10 осіб, робота закладів громадського харчування (ресторанів, кафе тощо), торговельно-розважальних центрів, фітнес-центрів, закладів культури, торговельного й побутового обслуговування населення, регулярні та нерегулярні перевезення пасажирів автомобільним і залізничним транспортом, метрополітенами міст Києва, Харкова й Дніпра. Окрім того, значно обмежився доступ населення до медичних закладів для отримання консультацій і лікування, крім невідкладних станів. Також було обмежено перебування людей в громадських місцях, введено соціальне дистанціювання й обов'язкове носіння захисних медичних масок. Пізніше посиленням карантинних заходів влада заборонила відвідувати парки й лісові зони, користуватися спортивними та дитячими майданчиками. Наприкінці травня, коли стало зрозуміло, що небезпечна інфекція в Україні ще триватиме довго, уряд продовжив карантин, проте передбачив деякі моменти його послаблення (Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 р. № 392 «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів») [13].

На перший погляд, перераховані обмеження видаються такими, що порушують конституційні права громадянина. Це, зокрема, право вільного пересування, право на освіту, право мирно збиратися для проведення мітингів, право на працю тощо. Проте, варто зазначити, що розглянуті обмеження визначені офіційними постановами уряду. Тому відповідно до Загальної декларації прав людини (ст. 29) їх можна трактувати як «встановлені законом виключно з метою забезпечення громадського порядку й загального добробуту в демократичному суспільстві» [14]. Адже, запобігання розвитку небезпечної хвороби передбачає

збереження таких цінностей, як життя та здоров'я громадян, а також створення сприятливіших умов для лікування хворих на COVID-19 шляхом уповільнення росту захворюваності, що своєю чергою зменшує навантаження на медичну систему. Важливо розуміти, що дотримання встановлених урядом карантинних правил є необхідним заходом забезпечення стану захищеності як окремих громадян, так і всього суспільства від впливу загроз (у цьому випадку – від загрози інфікування коронавірусом), що відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII визначається як громадська безпека й порядок [15]. Проте накладені карантинні обмеження все-таки зумовили виникнення ряду факторів соціального незадоволення, які можуть стати передумовами порушення публічної безпеки:

1) вимушена зупинка робочих процесів великої кількості закладів зумовила скорочення доходів громадян, їхні вимушені відпустки тощо;

2) зупинення навчального процесу в закладах середньої освіти викликала потребу забезпечення батьками можливості дистанційного навчання дітей і більшої затрати часу по догляду за ними;

3) закриття закладів дошкільної освіти призвело до постійного перебування дітей молодшого віку вдома, що викликало потребу в батьків відмовитися від роботи або значно ускладнило їхню дистанційну працю;

4) необхідність соціального дистанціювання та відсутність транспортного сполучення внеможливила догляд за немічними родичами, які проживають окремо;

5) відсутність можливості відпочинку, розваг і спілкування викликала погіршення душевного стану.

Розвиток розглянутих факторів призвів до емоційної напруги в суспільстві, внаслідок чого почастишали випадки порушення правил карантину, що, на нашу думку, ставить під загрозу публічну безпеку суспільства. Отже, виникає запитання: чи відносить законодавство України порушення карантинного режиму до переліку порушень публічної безпеки та порядку?

Аналіз гл. 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), яка визначає адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку, свідчить про те, що порушення вимог карантину безпосередньо не належить до порушень публічної безпеки та порядку. Лише ст. 173¹ КУпАП, яка передбачає адміністративну відповідальність за поширення неправдивих чуток, що можуть спричинити паніку серед населення, можна віднести до законодавчого означення одного з порушень публічної безпеки й порядку, що є досить поширеним в умовах карантину. Водночас КУпАП у березні 2020 р. було доповнено ст. 44³, яка визначає покарання за порушення карантину людей, санітарно-гігієнічних і санітарно-епідеміологічних правил і норм. Загалом же можна відзначити, що відповідно до ст. 9 КУпАП «адміністративним правопорушенням визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, права й свободи громадян, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність» [16].

Для розуміння ситуації, яку можна вважати порушенням публічної безпеки та порядку, варто визначитися зі змістом поняття «публічна безпека та порядок». Варто зазначити, що розглянуте поняття є відносно новим у правовому полі України. Його чітке трактування нормативно-правовими актами відсутнє. Забезпечення публічної безпеки та порядку, відповідно до ст. ст. 1 та 2 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII є основним завданням Національної поліції в Україні. Доцільно зазначити, що стосовно поняття «публічна безпека та порядок» у зазначеному законі вживається термін «громадська безпека й порядок» як його складова частина (ч. 27 ст. 23, ч. 1 ст. 40) [17]. Згаданий нами КУпАП теж не

містить поняття «публічна безпека та порядок», натомість у ньому та в Кримінальному кодексі України, інших нормативно-правових актах вживається термін «громадська безпека і порядок». Якщо вважати, що розглянуті поняття є ідентичними за своїм змістом, то останнє з них можна визначити із Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII як «захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини й громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб і громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації й захисту національних інтересів від впливу загроз» [15].

Дослідженням понять «публічна безпека та порядок», а також «громадська безпека й порядок» у наукових колах займалося досить багато вчених. Окремі їхні аспекти вивчали В. Авер'янов, О. Бандурка, О. Батраченко, І. Голосніченко, О. Довгань, Є. Додін, М. Ковалів, В. Колпаков, А. Комзюк, В. Маліков, Р. Мельник, Ю. Небеский, О. Остапенко, М. Панов, А. Подоляка, С. Пономарьов, Ю. Римаренко, С. Сьомін, В. Тихий, В. Фатхутдінов та інші.

Загалом дослідження значення поняття «публічна безпека та порядок» вітчизняними науковцями зводиться до аналізу етимології термінів «безпека», «порядок», «публічність».

Наприклад, С. Пономарьов вважає, що «публічна безпека характеризується термінами «громадська безпека» й «громадський порядок». Усі вони «позначають сферу суспільних відносин, які виникають у процесі забезпечення правопорядку, але публічна безпека має більш широкий зміст, ніж громадська безпека чи громадський порядок» [18]. М. Панов і В. Тихий у своїй праці зазначають, що «суспільна безпека, відбиваючись у суспільній свідомості, створює певний суспільний настрій і формує масові й індивідуальні стереотипи, що характеризуються відчуттям захищеності інтересів, охоронюваних правом, наявністю почуття безпеки щодо різного роду загроз, а також відсутністю страху перед ними» [19]. Зазначені вчені стверджують, що «суспільна безпека створює атмосферу суспільного спокою, обстановку, в якій людина може не боятися загроз» [19].

Підсумовуючи аналіз іноземного досвіду концептуальних підходів щодо забезпечення громадської безпеки, С. Сьомін розглядає громадську безпеку «як наявний в державі рівень протидії загрозам різноманітного характеру нормальному стану життєдіяльності останньої, а також ступінь захищеності людини й суспільства» [20]. С. Сьомін також зазначає, що до загроз громадській безпеці в розвинених правових системах європейських країн «відносять не лише протиправні посягання, але й інші загрози, зокрема природні, техногенні, соціокультурні тощо». При цьому «заходи з забезпечення громадської безпеки повинні мати насамперед упереджувальний характер з метою недопущення протиправних дій, соціальних збурень і катастроф природного й техногенного характеру» [20]. Варто також відзначити, що в більшості європейських правових систем, судячи з дослідження С. Сьоміна, поняття публічної безпеки законодавством не визначається з метою недопущення обмеженості дій правоохоронних органів у кожній конкретній ситуації. Отже, на основі аналізу нормативно-правових актів і наукових досліджень вважаємо необхідним визначити основні ознаки стану «публічна безпека та порядок»:

1) захищеність життєво важливих для суспільства й особи інтересів (зокрема здоров'я);

2) наявність почуття безпеки й суспільного спокою щодо різного роду загроз (в тому числі й природного, у нашому випадку вірусного, характеру), а також відсутність страху перед ними;

3) державний характер забезпечення запобігання порушенням публічної безпеки та порядку.

Таким чином, дії, які створюють небезпеку для інших осіб, особливо вчинені в публічних місцях, можна вважати порушенням публічної безпеки та порядку. Наприклад, відсутність захисної маски (носіння якої вимагають норми карантину) в потенційно хворої на COVID-19 людини (якою можна вважати кожного громадянина в умовах епідемії цієї хвороби) створює небезпеку для здоров'я інших людей, тим самим порушуючи їхні права. Особливо небезпечний прояв така дія має в публічному місці за умови присутності значної кількості людей, оскільки в цьому випадку, окрім масового поширення хвороби, може мати місце масове занепокоєння громадян, що своєю чергою може призвести до виникнення хуліганських та інших протиправних дій. Значно підсилити прояв порушення публічної безпеки та порядку можуть фактори соціального незадоволення, які розглядалися нами раніше.

Отже, виходячи з нормативного й наукового трактування поняття «публічна безпека та порядок», на нашу думку, порушення правил карантину, що встановлені нормативно-правовими актами, можна вважати порушеннями публічної безпеки й порядку. До основних причин порушення публічної безпеки й порядку в умовах карантину, на нашу думку, можна віднести:

– відсутність чіткого нормативно-правового визначення умов карантину;

– відсутність детально визначених видів порушень карантинних вимог і відповідної відповідальності;

– недостатність інформаційно-просвітницької роботи з громадянами;

– недостатнє застосування покарань за вчинення протиправних дій, що пов'язані з порушенням умов карантину;

– низька правова обізнаність, соціальна відповідальність і моральний рівень громадян;

– соціальне незадоволення громадян умовами життя в карантині.

З метою посилення дії правових вимог щодо дотримання громадянами умов карантину, на нашу думку, необхідно:

1) у Конституції України передбачити законність обмеження певних прав і свобод громадян в умовах карантину;

2) детально прописати нормативно-правовими актами сутність карантину та в кожному конкретному випадку детально визначати правила поведінки громадян;

3) посилити роботу органів публічної влади, в тому числі правоохоронних, щодо підвищення рівня юридичної обізнаності, суспільної свідомості та морального стану суспільства;

4) оптимізувати роботу системи охорони здоров'я, покращити її матеріально-технічне забезпечення й доступність для громадян, що сприятиме суспільному спокою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пам'ятка поліцейському із забезпечення публічної безпеки під час карантину. URL: <https://dduvs.in.ua/pamyatka/>.
2. Безпека та кібербезпека під час карантину. URL: <http://univd.edu.ua/uk/news/6946>.
3. У СумДУ обговорили правові, інформаційні та психологічні аспекти карантинних заходів. URL: <https://news.sumdu.edu.ua/uk/news/11437-u-sumdu-obgovorili-pravovi-informatsijni-ta-psihologichni-aspekti-karantinnikh-zakhodiv.html>.
4. Карантин в Україні: чи суперечать нові заборони Конституції. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52186556>.
5. Коваленко С. Карантин: межі дозволеного. URL: <https://pravo.ua/karantin-mezhi-dozvolenogo/>.
6. Н. Токар Чи порушує карантин права людей? Пояснення юриста. URL: <https://tokar.ua/read/41185>.
7. Карантинні обмеження суперечать Конституції – ЦППР. URL: <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/karantynni-obmezheniya-superechat-konstytutsiyi-tsppr/>.
8. Covid-19: роз'яснення Омбудсмена щодо свободи пересування в умовах карантину. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100017252-covid-19-rozjasnennya-ombudsmaha-schodo-svobodi-peresuvannya-v-umovakh-karantynu>.
9. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96- / Верховна Рада. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
11. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 6 квітня 2004 р. № 1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>.
12. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2020-%D0%BF#n9>.
13. Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 р. № 392. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vstanovlennya-karantynu-z-metoyu-zapobigannya-poshirennyu-na-teritoriyi-ukrayini-gostroyi-respiratornoyi-hvorobi-covid-19-sprichinenoji-koronavirusom-sars-cov-i200520-392>.
14. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
15. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>.
17. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19?find=1&text=%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97#w1_1.
18. Пономарьов С.В. Поняття та зміст публічної безпеки в системі сектору безпеки і оборони. *Право. ua*. 2017. № 2. С. 112.
19. Панов М.І., Тихий В.П. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства (до постановки проблеми). *Вісник Академії правових наук*. 2000. № 3 (22). С. 13. URL: <http://dSPACE.nlu.edu.ua/handle/123456789/4814>.
20. Концептуальні підходи щодо забезпечення громадської безпеки: іноземний досвід, висновки для України. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/1_Siomin-8f832.pdf.